

ВАЛІДИЗАЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТАМИ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Оцінювання якості викладання є традиційним напрямом діяльності вищих закладів освіти. В минулому головним чином це був контроль з боку керівництва вищого навчального закладу, який відбувався на рівні контролю поточної навчальної діяльності викладача та при переобранні на посаду. В умовах демократизації вищої освіти, реформування освітньої галузі нагальною постала проблема оцінювання якості освіти її безпосередніми споживачами – студентами та роботодавцями. І для країн далекого зарубіжжя – європейських та США, в яких існує тривалий досвід проведення соціологічних досліджень з оцінювання студентами якості викладання, і для країн, які роблять перші кроки в цьому напрямі, важливим при проведенні соціологічного дослідження взірця «Викладач очима студентів» є питання валідизації оцінювання студентами якості викладання. Це питання набуває актуальності з огляду на наступні обставини:

- для отримання надійних емпіричних даних з урахуванням джерела інформації [1];
- для порівняння даних за умов проведення моніторингових досліджень в навчальному закладі. Порівняння даних можливе тільки тоді, коли моніторинг викладання проводиться за єдиною методикою;
- з метою проведення порівняльних досліджень. З огляду на зацікавленість академічної спільноти даною тематикою виникає потреба пошуку оптимальної методики;
- особливої гостроти набуває проблеми достовірності даних у зв'язку з можливістю прийняття на їх основі управлінських рішень.

Всі вище перелічені завдання неможливо розв'язати, не звертаючись до вирішення питання валідизації оцінювання студентами якості викладання у

вищих закладах освіти. Валідизація оцінювання якості викладання має багато вимірів. Соціологами досліджувалися системи оцінювання викладачів студентами в Росії в контексті інституційних чинників освіти та мотиваційних чинників студентів до навчання [2]. Актуальним є розгляд теоретико-методологічних аспектів валідизації студентами якості викладання на основі аналізу даних соціологічного дослідження «Викладач очима студентів»¹.

На основі вивчення педагогічних та психологічних наукових джерел дослідниками була здійснена інтерпретація поняття «якість викладання навчальних дисциплін». Наступним кроком стало оцінювання запропонованих для характеристики якості викладання 17 індикаторів групою експертів – представниками педагогічного колективу та адміністрації університету. Після врахування зауважень і внесення правок до змісту анкети був затверджений остаточний її варіант, який передбачав модель викладання з огляду на професійні, комунікативні характеристики викладача і його загальну культуру. Щоб уникнути «ефекту навіювання» для оцінки якості були запропоновані індикатори, які відображали полярні полюси, розмірність шкали дозволяла або обрати одну із крайніх позицій, або заявити про свій вибір, схильючись до радше позитивної чи негативної оцінки. Інтегральний показник якості викладання визначався як сумарна оцінка за всіма індикаторами і була характеристикою рівня/якості викладання. Крім цього, в інструментарій було включене пряме питання: «Оцініть, будь ласка, якість викладання дисципліни в цілому» зі шкалою, тотожною шкалі визначення якості викладання за окремими індикаторами.

Виникає питання: Чи можливим є виведення сумарної оцінки якості викладання за окремими індикаторами? Застосування факторного аналізу до 17 індикаторів показало їх узгодженість: всі пункти шкали характеризуються високими статистично значущими, хоча і різними, коефіцієнтами кореляції.

¹ Таке соціологічне дослідження проводиться методом групового анкетування двічі на рік з 2007 р. у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Загалом, індикатори моделі пояснюють понад 60% дисперсії показника якості викладання. Коефіцієнт надійності Альфа Кронбаха для всієї шкали досить високий (0.9577), при цьому видалення із моделі будь-якого пункту суттєво не змінює цей показник, значення якого співпадає лише для пункту V1_12 «Проявляє принциповість, вимогливість до студентів».

Достатньо високе значення Альфа дозволяє інтерпретувати отриманий фактор як єдиний вимір, і на його основі будувати інтегральний індекс – в даному випадку адитивний. При цьому, коефіцієнт кореляції між однофакторним рішенням і адитивним індексом є значущим і дорівнює 1 ($R^2=1.000$). Аналогічно коефіцієнт кореляції між адитивним індексом і прямим питанням анкети є значущим і дорівнює 0.82 ($R^2=0.672$).

Розподіл, який був отриманий по сумарному показнику, наближається до нормального (має ліву асиметрію: показник асиметрії від'ємний; гостровершинний: позитивне значення ексцесу). Аналіз показників центральної тенденції виявив, що студенти схильні до переважання позитивного оцінювання якості викладання. Наступним кроком валідизації оцінювання якості викладання студентами стане з'ясування нормативних меж рівнів якості викладання.

Література: 1. Ліщук-Торчинська Т.П., Сальнікова С.А. Методичні особливості організації і проведення загальноуніверситетського соціологічного дослідження „Викладач очима студентів” // Соціологічні дослідження сучасного суспільства. Методологія, теорія, методи. Вісник Харківського Національного університету імені В.Н.Каразіна. – 2008. - №800. – С. 172-177. 2. Андрушак Г. Системы оценивания преподавателей студентами: лояльность преподавателей и достоверность индикаторов // www.hse.ru/data/331/313/1234/Andruschak_05_07.pdf